

ÉLŐ KÖVEK – a Váci Egyházmegye jubileumi felkészülése

„mint élő kövek épüljetelek lelki házzá” (1Pét 2,5)

(Korábban: IMA-KATEKÉZIS)

III. év: KIFELE FORDULÁS, EVANGELIZÁCIÓ, MISSZIÓ

A HARMADIK ÉV TÉMÁINAK RÉSZLETES FELDOLGOZÁSA

1/A Egyház és misszió – fogalomtisztázás - Dr. Gájer László

1/B Miért van az Egyház? – Egyházképek a misszió fényében - Paszternák Tamás

2. Befogadó Egyház – a keresztényközösség mint evangelizáló egyház - Dr. Fejérdy Áron

3. Kilépő Egyház, szolgáló Egyház - Kunszabó Zoltán

4. Szinodalitás és evangelizáció - Pál József temesvári püspök

5. Marton Zsolt püspök összefoglalója a három évről: személyes megtérés-közösség-misszió.

1/B PASZTERNÁK TAMÁS:

MIÉRT VAN AZ EGYHÁZ? – EGYHÁZKÉPEK A MISSZIÓ FÉNYÉBEN

1. Az egyház, mint sajátos, egyéni tapasztalat

Az egyháztan, azaz ekkleziológia foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy a misszió gondolata hogyan jelenik meg és hogyan határozza meg a gondolkodásunkat az egyházzal, valamint azzal a kérdéssel, milyennek látjuk az egyházat, hogyan gondolkodunk a misszióról, missziós feladatunkról.

Ha megkérdeznénk az embereket ma, hogy mi jut eszükbe az egyházzal, vajon mit mondanának? Azt, hogy az egyház **hirdeti az evangéliumot, vagy azt, hogy meghív az Istennel való közösségre**. Az emberek többsége valószínűleg nem ezt mondaná. Helyette ez jutna eszükbe: templom, papok, meg püspökök, meg most különösen mindenki a pápáról beszél, a Szentatyáról, Leó pápáról. Aztán talán eszükbe jut, hogy vannak a templomban szertartások, hogy az egyháznak van egy nagyon határozott, talán időközönként szigorú erkölcsi rendje és az, hogy az egyház hagyományokat őriz. Lehet, hogy mások, akiknek már van személyesebb tapasztalata az egyházzal, azt mondanák, hogy ez egy közösség. És lenne nagyon sok gyerekkori emlékük arról, amikor ministráltak, hittanra jártak. Aztán lehet, hogy valakinek a biztonság jelenik meg, ott a béke, ott békét kapok, megértést kapok, áldást kapok. De lehet, hogy valaki azt mondja, hogy nagyon sok fájdalom kötődik az egyházhoz, talán pofonokat is kapott. Biztos, hogy van olyan ember, aki nem a legmélyebben éli a hitét, de talán tudna valami pozitívat mondani, például azt, hogy az egyház egy nagyon fontos identitásképző rendszer.

Sokkal fontosabb azonban ezeknél, hogy **bennünk**, akik hallgatjuk most ezt a katekézist, **hogyan él az egyház**: inkább, mint egy élő valóság, a családom, vagy inkább, mint egy intézmény és egy rendszer? Élő kapcsolatokban élem meg az egyházat? Vannak ott barátaim, van közösségem, van a lelkiatyám, vannak rám bízottak? Vagy inkább minden csak kötelesség? Az a hely, ahova minden vasárnap el kell mennem fél tízkor.

Azért nagyon fontos erről beszélnünk, - ugyanakkor érzékeny kérdés is -, mert mindenkinek van **saját megélése**. És nem lehet senkinek a megélésére azt mondani, hogy neked jó megélése van, vagy helyes megélése van, neked meg rossz a megélése. Ez mindenkinek a sajátja. Természetesen tanítjuk a katekizmust, el lehet olvasni, hogy mit ír az egyházzal. Hiába tudom azonban fejből a definíciót, attól még én nem biztos, hogy az egyházat úgy élem és úgy tapasztalom, ahogy az abban szerepel.

Mennyire fontosak ezek a képek, amiket az egyház önmagával kapcsolatban megfogalmaz, mennyire határozzák meg a mi gondolkodásunkat? Ezek a képek, amelyeket megfogalmaztunk magunkról, mint egyház, ezek biztos, hogy egy adott történelmi korban születtek, ahhoz kapcsolódó kihívásokra adott válaszokat jelentettek. Adott életérzés van bennük.

2. Egyházképek az ókortól a XX. századig

Például az egyik ilyen szentírási képből fakadó egyházkép, ami tulajdonképpen a mai napig is élő és meghatározó az, amit **Szent Pál apostol** úgy ír le, hogy az **Egyház Krisztus titokzatos teste**. És nagyon izgalmas az, hogy a fő tagjai vagyunk, mi együtt alkotjuk a tagjait,

ez egy egységet is kifejez: Krisztussal, a fővel való közösséget fejezi ki, az együttműködést a karizmákat fejezi ki. Mindenkinek más karizmája van az egyházban, de ezek összetartoznak.

Ezt az egyházképet a középkorban is átvették. **Aquinói Szent Tamás** teológiájában is megjelenik mint „Corpus Christi Mysticum”. Ő az **Eucharisziával** is összefüggésbe hozza, és azt mondja, hogy az Egyház lelki valóság is. Gondolom azért hangsúlyozta, mert azokban az években lehet, hogy az egyházat sokkal inkább társadalmi, hatalmi, és szervezeti egységnek látták és ehhez képest akarta hangsúlyozni, hogy **van itt valami láthatatlan, titokzatos, van itt valami szent, isteni, ami nem látható a szemek számára.**

A trentói zsinaton jelent meg az az értelmezés miszerint az Egyház "**societas perfecta**", a tökéletes társaság. Hangsúlyoznunk kell, hogy az egyház önmagában hordoz mindent, ami szükséges az üdvösséghez. De ezzel együtt ez inkább egy jogi megközelítés, erős benne a hierarchikus megközelítés. Erős benne az, hogy nincsen szükségünk megújításra, mert az Egyházban minden ott van. Szembe tudunk helyezkedni a hitújítási szándékokkal. Persze annak a kornak az emberei nem tudták, hogy a reformáció időszakában sok zűrzavar volt, nekik fontos volt, hogy az egyház stabilitást, biztonságot, tekintélyt mutasson. Viszont ez a stabilitás sokszor statikussá tud válni. Előny, hogy biztonságossá teszi, megerősíti az egyház önmagáról kialakított képét, hogy ahogy van, az jó, mert az Istentől jön és ami van, abban minden megvan. Ugyanakkor a rugalmasságot, meg a dinamizmust elveszi, elhomályosítja ezt az oldalát az Egyháznak.

Gondolkodtak abban is, hogy az Egyház az **Isten katonáinak hadserege**, akik küzdenek a bűn ellen, a gonoszság ellen. Küzdenek akármilyen ellen, ami veszélyezteti az egyházat és az emberek üdvösségét.

Aztán érdemes azon is gondolkodnunk, hogy mi jellemzi a ma is jelen lévő hagyományos egyházi, vallási életünket. Valószínűleg valami olyasmi él nagyon sok ember fejében most is, aki inkább **népegyházi** módon jutott a vallásra, vallásosságra vagy az egyház közösségébe, hogy az egyház az, aki megőriz, aki megtart, aki meg tudja mondani, hogy mi a helyes, aki normákat szab, és én e szerint a norma szerint szeretném élni az életemet, ha értelmes életet akarok élni, vagy üdvösségre akarok törekedni. Ez is egy nagyon fontos szerep.

De talán sokkal inkább akkor volt ezeknek a képeknek jelentőségük, amikor nem nagyon kellett azon gondolkodni, hogy még kit hívjunk meg, hanem **magától értetődő volt**, hogy **itt vagyunk az egyházban**. Magától értetődő volt, hogy **ez a mi utunk**, magától értetődő volt, hogy **ez a mi értékrendünk** és nem kell mást meggyőzni erről, mert úgyis tudja és úgyis része. De ha ma is ezekben a képekben gondolkodunk csak, akkor az inkább már bezárkózást jelenthet, vagy múltba fordulást vagy félelmet a változásoktól. És azt a vágyat fejezi ki, hogy az egyház az, ami megóv bennünket attól, ha új értékek, ideológiák jönnek. És ez nyilván igaz.

De látjuk azt, hogyha az egyház ezekbe a működésmódokba meg képekbe kapaszkodik, akkor kiürül. Az Egyházban mindig ott volt a **misszió** gondolata, csak nem mindig volt a középpontban. Különböző történelmi korokban eltérő kérdések kerültek a középpontba.

3. A II. Vatikáni Zsinat egyházképe

A XX. század közepén nagy fordulat jött, a **II. Vatikáni Zsinat**, ami viszont nagyon határozottan azt mondta, hogy **ki kell lépnünk, új módon kell látnunk magunkat, föl kell fedoznunk magunkban valamit, ami mindig is ott volt, csak talán nem kapott elég hangsúlyt**. Újra fel kellett tenni a kérdést, hogy miért van az Egyház. A válasz nem egy

teológiai spekuláció, hanem az evangélium világos tanítása volt. Azt mondja Jézus, hogy **menjetekek tehát, tegyetek tanítványommá minden népet. Hirdessétek nekik az evangéliumot, az örömhírt.** Hívjátok meg őket, hogy velem közösségben legyenek. **Az egyház tehát azért van, mert Jézus akarta, hogy legyen.** Tulajdonképpen a legnagyobb cél, amit adott az egyháznak, mondhatnánk azt is, hogy tulajdonképpen **az egyetlen cél, hogy az evangéliumot hirdesse.**

Ez az **egyház missziós képe.** Nem önmagunkért vagyunk, hanem a világért élünk. Azért élünk, hogy eljuttassuk az evangélium örömhírét mindenkihez, azért, hogy Istenhez vezessük őket, azért, hogy felemeljük őket és természetesen benne magunkat is.

A II. Vatikáni Zsinat nem kötelezi el magát egyébként egyetlen egy egyházdefiníció meg kép mellett sem, hanem inkább több különböző képet használ. Azt mondja, hogy **Isten népe az egyház, minden megkeresztelt ember** és tágabb értelemben azon is túl. Egy közös zárandoklaton vagyunk, egyenlőségben vagyunk, minden világi hívő részt vesz az egyház küldetésében. Újra elővette a **Krisztus teste** képet, ahol az egymásra utaltság, az egység, az élő kapcsolat Krisztussal gondolat erősödött fel. Az Egyház a Szentlélek temploma. **Az egyház szentség és spirituális valóság. Az egyházban karizmák vannak és küldetések vannak,** amelyeknek a Szentlélek a forrása.

Az üdvösség egyetemes szentsége az egyház, ez is előkerült, mint kép a zsinaton, mert mi Krisztus jelenlétét biztosítjuk az egyház számára és közvetítjük az üdvösséget. Nem önmagunkért létezünk, hanem azért, hogy a világban hirdessük az örömhírt. **Zarándokegyház vagyunk,** úton vagyunk Isten felé, a világban élünk, küzdünk és állandó megtérésre szorulunk. A II. Vatikáni zsinat nem fogalmaz meg egy képet az egyházzal. Mindegyik általa használt egyházkép erős missziós dimenzióval rendelkezik.

Az egyház nem önmagáért létezik, hanem azért, hogy **hirdesse az evangéliumot.** Isten egész népe misszionárius, nemcsak a papoknak és a szerzeteseknek a feladata, hanem minden megkeresztelt ember **küldetése.** Ezt a II. Vatikáni zsinat egy nagyon fontos dokumentumában, az *Ad gentes*-ben van megfogalmazva. A Szentháromság küldetéséből ered az egyháznak a küldetése, ahogy a mennyi Atya küldi a Fiút, aki emberré lesz Jézus Krisztusként azért, hogy bennünket megmenten. Ezt a küldetést Jézus átadja nekünk, hogy mi folytassuk. A **Szentháromság szeretetdinamikájából** fakad az, hogy minden keresztény ember meg van hívva arra, hogy **hirdesse** az evangéliumot. Az egyháznak nyitnia kell a világ felé, reményt kell adnia a világnak, hogyha a világban sötétség van, akkor a világosságot az egyház tudja elhozni.

Ezt a nagyon határozott missziós jelleget vitték tovább a XX. században. Például Szent II. János Pál pápa a *Redemptoris missio* kezdetű enciklikájában új értelmet ad a zsinat utáni gondolkodásnak, ami nagyon határozottan azt mondja az egyháznak: Küldetésed van, hirdesd az evangéliumot! Az egyház azért van a világban, hogy evangelizáljon. Mondhatta volna azt valamelyik pápa, hogy az egyház azért van, hogy a meglévő híveket megtartsa. Vagy, hogy ellenálljunk minden rossz ideológiának, ami megfertőzi az embereket. Valószínűleg ezekért, ez is feladata lehet az egyháznak. De legfőbb feladatának mégsem ezeket tekinti, hanem azt, hogy **evangelizáljon.** „A misszió a hit kérdése, Krisztusba vetett hitünknek, és az Ő irántunk való szeretetének jele.” -írja Szent II. János Pál pápa, a RM 11. pontjában. Nem térítünk, nem gyűjtögetünk, hanem **szeretünk** és ebből a szeretetből fakad az, hogy mi tudjuk, mi megértettük, hogy **az üdvösségünk, az életünk az Krisztusban van. Az örömm, a boldogságom, az örök életem Krisztusban van.** Minden keresztény embernek ezt meg kell értenie: ha én szeretem a másik embert és Krisztus szeretete sürget bennünket, hogy lépünk ki önmagunkból, akkor a másik embernek is az üdvössége, az öröme, a boldogsága, a békéje Krisztusban van.

A nagy kérdés az, hogy van-e bátorságunk megosztani a hitünket vagy inkább visszahúzódunk a csigaházba? Lehet-e vajon csatát nyerni csak védekezéssel? Nem kell-e annak, aki harcol aktívvá válni? Lehet-e lelkeket megnyerni azzal, hogy mi csupán mutatjuk a stabilitásunkat és meg akarjuk őrizni a hagyományainkat, az embereinket, a szokásainkat és nem nyitunk? Azt gondolom, hogy nem lehet. Nem lehet csatát nyerni és hogyha az egyháznak minden ereje abban van, hogy megőrizzük, hogy fenntartunk, hogy működtetünk, akkor fogunk a mai társadalmi és politikai körülmények között.

4. A XXI. század missziós egyházképe

Ferenc pápa a "kilépő és sebeket hordozó" egyház képét hozta el. 2013-ban írt *Evangelii gaudium* c. enciklikája azt mondja, hogy **lépjén ki az egyház önmagából**, menjen a perifériákra. Kifejezetten azokhoz küld, akikre először nem is gondolunk: menjünk a szegényekhez, menjünk a nehéz társadalmi helyzetűekhez, menjünk a rászorulókhoz, menjünk a sírókhoz, menjünk azokhoz, akik hiányt szenvednek valamiben. Természetesen ez egy veszélyes vállalkozás, mert kudarcot vallhatunk, ebben lehet idézőjelben "összekoszolódni", ebben lehet veszíteni. A pásztor addig megy a bárány után, amíg ő is szakadékba esik... De azt is mondja Ferenc pápa, hogy jobb egy balesetet szenvedő, de **kilépő egyház**, mint egy bezárkózott egyház, ami tulajdonképpen a bezárkózásában már nem azt éli, amire Krisztus hívta, rendelte és ezért beteg. Jobb, ha valaki kilépés közben megsebesül, mint ha attól betegszünk meg, hogy elfeledkezünk az eredeti küldetésünkről. Nagyon fontos ezt megértenünk és megjegyeznünk, hogy **a misszió az az egyházban nem program, hanem életforma**.

Budapesten 2007-ben volt a **Városmisszió**. Fantasztikus nagy esemény volt és nagyon értékes és csupa szép, örömteli emlékünk lehet róla. Nagy készüllet volt, nagyon jó programokkal tudtunk megjelenni. Remélem, hogy nagyon sok minden beépült az egyház életébe ezekből. De van egy olyan olvasata is, hogy az egyház egyszer jól felszívta magát, főleg Budapesten, csinált egy nagy missziót egy hétig, aztán utána mindenki örült, hogy vége lett és visszatérhetett a nyugodt vasárnapi misékhez. Mennyire vált életformánkká a misszió ezalatt az egy hét alatt? Vagy a gondolkodásmódunk maradt a korábbi egyházképekből fakadó gondolkodásmód és cselekvésmód? **Fenntartunk, megőrizzük, stabilitást nyújtunk**. Ebben vannak nagyon fontos és pozitív dolgok is.

De tovább tudunk-e lépni és azt mondani, hogy van ennél is fontosabb? **Most a megőrzésnél fontosabb a kilépés**. A hagyománynál fontosabb most **a megszólítás és párbeszéd a világgal**. Az a fajta változás, ami által „kompatibilisek” leszünk az emberekkel. Nem feledkezve el az alapvető értékeinkről, hitünkről, az evangéliumról. Ünnepeket szervezünk, megőrizzük a hagyományokat, adminisztrálunk, szentségeket szolgáltatunk ki, miserendet alkotunk és igyekszünk most az egyre nehezebb körülmények között a miserendeket tartani. Mindezt egyre nehezebb, mert egyre kevesebb a pap, meg a templomokban is nagyon sokszor, főleg vidéken egyre kevesebb ember van, elfeledkezünk a lényegről és végső soron az önfenntartásban való próbálkozásban elsorvadunk.

Ha komolyan vesszük Krisztus küldetését, akkor nagyon sok mindent fel kellene forgatnunk. Máshogy gondolkodni, más logikával, máshova téve a súlypontot, a fókusz, az energiáinkat és ez nagyon-nagyon **mély megtérést kér mindnyájunktól**. Csak az az egyházközség tudja elfogadni azt, hogy ezután valami máshogy lesz, **aki a szívében megértette, hogy szükség van a változásra**. A szívében megértette, hogy Krisztus mindnyájunkat hív, hogy lépjünk ki. Merjünk megszólítani embereket.

Az egész közösségnek egy újfajta logikával kell működni. Nem lehet az, hogy minden marad a régiben, plusz egy kicsit evangelizálunk, nem tud minden a régiben maradni, hogyha komolyan vesszük az egyháznak ezt az új küldetését. Nem ragadhatunk bele a régi működésmoddba, ami a korábbi egyházképekből fakad, amelyek természetesen ma is érvényesek, csak nem azok a lehangsúlyosabbak.

A magnókazetta, aminek volt A meg B oldala, már a múlté. Most már Spotify van, ahol nincsen A meg B oldal. Korábban egy együttes úgy állította össze az anyagát, hogy külön keresték a számokat az A oldalra meg a B oldalra és amikor lejárt az A oldal, akkor kinyitottuk, betettük a B oldalt és meghallgattuk a kazetta másik felét. Ezt csak azoknak mondom, akik nem így nőttek fel. Amikor az egyháznak csak azt a részét éljük, vagy leginkább azt a részét éljük, ami hagyományosan defenzív, inkább befelé forduló, inkább megőrző, akkor olyan, mint hogyha a kazettának mindig csak az A oldalát hallgatnánk. És mindig visszatekernénk. De sose tudjuk meg, hogy milyen az egész kazetta.

Minden egyes keresztény embernek a legrutinosabb és legmélyebb hitűtől kezdve az újonnan megtért vagy akár nagyon fiatal gyermekig meg kell térni erre a kilépő gondolkodásra. A II. Vatikáni Zsinat megfogalmazása és vágya szerint **az egész egyház minden keresztény ember egyformán szívén viseli az evangélium hirdetésének az ügyét.** Nekem is végig kell gondolnom, hogy vajon jól élem-e, teljesen Krisztus vágya szerint élem-e a keresztény életemet, hogy van-e bárki, akinek én tudnék az evangéliumról mesélni. Vagy egyszerűen szeretni, vagy egyszerűen irgalmat gyakorolni, a karitást gyakorolni. A plébániáink és a templomi közösségeink, meg minden más közösségünk, vajon zárt valóságok, vagy nyitott valóságok? Nem csak befogadni képes, hanem befogadni akaró, befogadásra vágyó és a befogadásért tevő közösségek?

A *Rómaiakhoz írt levélben* olvassuk: *"hogyan higgyenek abban, akiről nem is hallottak?"* (Róm 10,14). Mitől várjuk azt, hogy a világ változzon, hogy szebb legyen, hogy őszintébb legyen, hogy igazabb legyen, hogy evangéliumibb legyen, hogyha nem hallottak Jézusról, nem hallottak Istenről. „*Milyen szép annak a (...) lába, aki békét hirdet.*” (Iz 52,7) Milyen nagy kegyelem az, hogyha valaki bátran mer meghívni. Milyen jó az, hogyha egy egyházköztség áldozatot, vagy egy közösség áldozatot hoz azért, akár a saját kényelmét, szokásait hátrahagyva, hogy Krisztusnak a vágya teljesüljön be.

FELDOLGOZÁSHOZ JAVASOLT KÉRDÉSEK:

1. Én melyik egyházképpel azonosulok?
Éltem-e meg ebben változást keresztény életem során?
2. Milyen irányban tudnék én elindulni, hogy a misszió megvalósuljon?
3. Kik élnek körülöttem, akiknek szüksége lenne az örömhíre?
4. Mi akadályozza meg közösségünket abban, hogy kilépő, befogadó közösség legyen?